

Prof. dr hab. n. med. Andrzej PLEWKA
Państwowa Wyższa Szkoła Medyczna w Opolu
ul. Katowicka 68
45-060 Opole

Ocena pracy doktorskiej mgr Barbary Tomali

pod tytułem:

„Ocena jakości życia pacjentów z cukrzycą typu II w Poradni POZ woj. śląskiego”

Przedstawiona mi do oceny praca w formie oprawionego maszynopisu liczącego łącznie 297 stron tekstu, w tym tabele i ryciny, została podzielona na: 16 stron wstępu, po czym na kolejnej stronie Doktorantka przedstawiła założenia i cele swojej pracy. Szczegółowy opis kwestionariuszy do badań, procedury badawcze oraz statystyczny opis opracowania wyników zajęły Doktorantce siedem stron maszynopisu. Rozdział obejmujący uzyskane wyniki zajmuje aż 196 stron, w tym 144 tabele i 77 rycin. Po dyskusji mieszczącej się na 16 stronach Doktoranta umieściła liczne wnioski po czym cytowane piśmiennictwo obejmujące 218 pozycji bibliograficznych. Swój manuskrypt Doktorantka kończy spisem tabel i rycin, streszczeniem w języku polskim i angielskim, po czym pojawia się zestaw aneksów.

Systematycznie rośnie się liczba zachorowań na cukrzycę. Coraz dłuższy czas życia oraz epidemia otyłości, powodują, że cukrzyca staje jednym z najczęstszych schorzeń, z którymi ma do czynienia dzisiejsza medycyna. Wymusza to na lekarzach konieczność stałego podnoszenia wiedzy o tej chorobie. Nie należy więc się dziwić, że obok oczywistych zaleceń i standardów postępowania, należy opracować swoiste drogowskazy schematów postępowania. W świetle powyższego, należy upowszechnić edukację społeczeństwa, nie

tylko w zakresie samej choroby, ale też w prewencji jak i jej powikłań. Wczesna identyfikacja osób wymagających szczególnych działań profilaktycznych jest szczególnie istotna.

Przedstawiona mi do recenzji dysertacja jest krytycznym spojrzeniem na zjawisko omawianej choroby, z punktu widzenia pojęcia „jakość życia”. Niniejsza praca jest zatem podejściem badawczym. Ma ona na celu ocenę poziomu jakości życia, a także akceptacji choroby przez pacjentów ze zdiagnozowaną cukrzycą typu II. Odpowiada też na pytanie: czy jakość życia pacjentów z cukrzycą II typu leczonych doustnymi lekami i insulinoterapią jest porównywalna?

W dalszej części Doktorantka przedstawiła zagadnienia i obserwacje, które są związane z tematem jej pracy. Pomimo stosunkowo obszernego piśmiennictwa poświęconego cukrzycy, nasza wiedza na ten temat nadal jest niepełna. Dlatego też w pierwszej części swojej rozprawy pisze o cukrzycy, jako chorobie metabolicznej, zwracając uwagę, że cukrzyca jest chorobą, która charakteryzuje się podwyższonymi poziomami glikemii. W kolejnych akapitach przedstawia pojęcie jakości życia i omawia sposoby jej pojmowania. Wreszcie, na zakończenie wprowadza terminy, które według niej są istotne dla problematyki pracy doktorskiej. Są nimi takie pojęcia jak, biomarkery, wskaźniki osobowe i/lub kliniczne, stosowanie używek, zaburzenia kontroli snu, czy awitaminoza. Efektem tych przemyśleń jest praca zawierająca wiele ważnych danych, dobrze skomponowanych z tytułem pracy.

Założenia pracy doktorskiej zostały określone prawidłowo i co należy podkreślić, dobrze został sformułowany zakres pracy, który dawał gwarancje uzyskania odpowiedzi na stawiane pytania wynikające z tematu pracy doktorskiej. Daje się odczuć poprawnie i szeroko przedstawiony cel pracy. Aby osiągnąć zamierzone cele, Doktorantka przedstawiła cel główny uzupełniony o szczegółowe cele pracy. Te założenia badawcze, miały jej pomóc w zweryfikowaniu zakresu prowadzonych analiz.

Część doświadczalna zawiera opis ankiet użytych przez Doktorantkę. Autorka wymienia rodzaje badań i uzasadnienia, dlaczego właśnie te a nie inne analizy oceny sytuacji zostały przez nią wybrane. Opisany został przebieg przygotowania pacjentów, tak aby ich odpowiedzi były maksymalnie wiarygodne i obiektywne. Przedstawiono procedury postępowania, poprzez opisanie kryteriów włączenia i wyłączenia przez ankietera. Zastosowany układ postępowania jest poprawny i wiarygodny. Doktorantce należą się wyjątkowe słowa uznania za znakomite z punktu widzenia analizy statystycznej opracowanie uzyskanych wyników.

Tak opracowany model badawczy musiał w konsekwencji przynieść niewiarygodnie dużą ilość wyników. Ich właściwa prezentacja musiała być dla Doktorantki prawdziwym

wyzwaniem. Omówieniu swoich wyników Autorka poświęciła niemalże 200 stron. Uzyskane przez nią rezultaty zostały zestawione w 114 tabelach oraz 77 rycinach, bardzo dobrze wkomponowanych w tekst. Trzeba podkreślić, że Doktorantka z jednej strony posługiwała się jasnymi sformułowaniami, a z drugiej używała do tego celu słów niezbędnych. Recenzent został pozytywnie zaskoczony pewnym rozwiązaniem, które przyjęła Doktorantka, a mianowicie, tam gdzie to było możliwe, w opisie uzyskanych wyników włączała elementy dyskusji a nawet sugerowała część wniosków końcowych. Dużą zaletą pracy jest to, że Doktorantka używała tego samego formatu dla tabel i dla rycin, przez co czytający stosunkowo swobodnie poruszał się po poszczególnych podrozdziałach.

Omówienie wyników Doktorantka uzupełniła dyskusją, która interesująco dopełnia całość pracy. Dążąc do pełnego a zarazem przejrzystego przedstawienia uzyskanych przez nią wyników, Doktorantka omówiła w analogicznej kolejności te fragmenty, które pojawiały się we wstępie jej manuskryptu. Dyskusja napisana jest bardzo ciekawie i kolejno rozwija myśli wynikające z uzyskanych wyników. Wyniki swojej pracy Doktorantka konfrontuje z rezultatami innych badawczy oraz przedstawia własne przemyślenia i komentarze. Recenzent odnosi wrażenie, że w niektórych elementach swojej pracy Doktorantka mogła wykazać się większą odwagą w prezentowaniu własnych hipotez.

Na podstawie przeprowadzonych analiz Doktorantka sformułowała aż 19 wniosków końcowych. Mają one znaczenie nie tylko teoretyczne, ale i praktyczne. Szkoda, że Doktorantka silniej nie podkreśliła w tych wnioskach wątku praktycznego, sugerując na przykład w dalszych badaniach inny model badawczy.

Nowoczesny warsztat badawczy wykorzystany w recenzowanej pracy doktorskiej i przedstawione wyniki ze spojrzeniem holistycznym na pacjenta pozwala wykorzystać takie badania do opracowania procedur, zaleceń czy wytycznych w tworzeniu decyzji wykorzystanych w XXI wieku w dziedzinie medycyny rodzinnej.

Zastosowane badania biorą aktywny udział, jako nowe spojrzenie w tworzeniu procesu akredytacyjnego POZ w Polsce, wdrożonego i nadzorowanego przez organ nadrzędny, jakim jest Ministerstwo Zdrowia.

Badania te pozwalają na wykorzystanie wiedzy, wyników i wniosków do modyfikacji grup dyspanseryjnych w procesie akredytacji POZ i zwiększeniu uwagi na kierunek profilaktyki, opieki i leczenia nad pacjentem diabetologicznym, którego efektem jest ciągłe opracowywanie i udoskonalanie wytycznych, a przez to poprawę jakości życia pacjenta z cukrzycą typu II.

Analizując przedstawiony mi do recenzji manuskrypt pracy doktorskiej, starałem się równoległe/równocześnie dokonać przeglądu wersji edytorskiej. Pomimo nadzwyczajnej staranności z mojej strony znalazłem tylko kilka „drobiazgów”. I tak, w dwóch czy trzech miejscach zauważyłem brak spacji. Pojawiały się niepotrzebne przecinki. W całym maszynopisie zauważyłem 5-6 linijek, które była dziwnie sformatowane. Na stronie 226 jeden akapit pozostał niewyjustowany. Niektóre skróty, to jest: **ok** oraz **tj** zostały użyte bez kropek. W kilku miejscach użyto formy „i wsp.” a w innym „i wsp.,” (np. na stronie 230). Te drobne uwagi mają charakter wyłącznie stylistyczny lub też jak sądzę, wynikają z niezamierzonych przekłamań Autorki.

Te uchybienia redakcyjne w niczym nie umniejszają merytorycznej wartości pracy jak i mojej pozytywnej o niej opinii. Temat recenzowanej pracy doktorskiej jest interesujący, gdyż dotyczy zagadnień aktualnych, tym bardziej, że odnosi się do chorób człowieka. Praca jest merytorycznie poprawna, a uzyskane wyniki zawierają wyraźny element nowości i co ważniejsze, posiadają one również znaczenie praktyczne.

W recenzowanej pracy Doktorantka zrealizowała swój cel określony w tytule manuskryptu. Praca jest poprawnie zredagowana i zilustrowana oraz udokumentowana czytelnymi tabelami i rycinami. W dyskusji Doktorantka właściwie przedstawiła przesłanki wymagające omówienia. Cytowane piśmiennictwo odzwierciedla aktualną sytuację bibliograficzną i jest właściwie wykorzystane.

Reasumując, stwierdzam, że praca napisana jest jasno i przejrzysto, a dobór przez Doktorantkę cytowanego piśmiennictwa wskazuje na dobre opanowanie tematu badań przez Autorkę. Realizacja powyższego tematu wymagała dużego nakładu pracy. Część metodyczna pracy i omówienie wyników w zasadzie nie budzą zastrzeżeń. Wysunięte przez Doktorantkę wnioski oraz stawiane hipotezy świadczą nie tylko o dobrej znajomości zagadnienia, ale wskazują też na oryginalność jej przemyśleń. Doktorantka wykazała, że opanowała podstawy teoretyczne i praktyczne omawianej dziedziny, posiadała umiejętność formułowania myśli oraz posługiwania się literaturą źródłową. Uzyskane przez Doktorantkę wyniki zostały przedstawione jasno i logicznie. Prezentowane wnioski są ewidentną konsekwencją wyników składających się na recenzowaną dysertację.

W tej sytuacji stawiam wniosek o przyjęcie manuskryptu pod wyżej wymienionym tytułem, przygotowanego przez Panią mgr Barbarę Tomalę, jako rozprawy doktorskiej i tym samym wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu, Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie jej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Katowice, 6 maj 2019

Prof. dr hab. n. med. Andrzej Plewka

